Ympäristöministeriö NEUVOSTORAPORTTI YM2020-00165

HAKA Mattila Mervi(YM) 13.10.2020

Asia
Epävirallinen ympäristö- ja ilmastoministereiden kokous Berliinissä 29.9.-1.10.2020

Kokous
Epävirallinen ympäristö- ja ilmastoministereiden kokous 29.09.2020 - 01.10.2020

Epävirallisessa ympäristö-ja ilmastoministereiden kokouksessa Berliinissä keskusteltiin 1) biodiversiteetin ja pandemioiden yhteydestä ja 2) EU:n uudesta ilmastotavoitteesta 2030.

Biodiversiteetin suojelussa korostuu jäsenmaiden mielestä koherenssin tärkeys eri sektoreiden välillä luonnonvarojen käytössä, biodiversiteetin suojelussa sekä ennallistamisessa. Pandemiat ovat jo vaikuttaneet ihmisten tietoisuuteen luonnon merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille.
Globaalin biodiversiteettikehyksen luonnosversio ei jäsenmaiden mielestä ota riittävästi huomioon pandemioihin vaikuttavia asioita, kuten metsäkatoa ja villieläinten kauppaa.

Jäsenmaat keskustelivat komission 17.9. antamasta tiedonannosta ja vaikutustenarviosta EU:n uudesta 2030 ilmastotavoitteesta. Jäsenmaat jakautuivat siinä, milloin ja missä päätös tavoitteen korottamisesta tulisi tehdä. Osa kannatti lokakuuta ja toiset pitivät sitä liian aikaisena. Itäisen Euroopan maat korostivat jäsenmaakohtaisia vaikutustenarviointeja. Suomi kannatti komission ehdotuksen mukaista vähintään 55 % tavoitetta ja toivoi päätöksentekoa lokakuussa.

Puheenjohtajamaa Saksa järjesti epävirallisen ministerikokouksen Berliinissä 29.9.-1.10.2020. Valtiosihteeri Terhi Lehtonen edusti kokouksessa Suomea. Kokoukseen osallistuivat fyysisesti suurin osa ministereistä, komission vpj. Timmermans osallistui videoyhteydellä. Suomalaisilla virkamiehillä oli videoyhteys kokoukseen.

Globaali biodiversiteettipolitiikka ja Covid 19

IBPESin (hallitustenvälinen luontopaneeli) **pääsihteeri Anne Larigauderie** alusti keskustelua ja esitteli videoyhteydellä IPBESin ensimmäisten vuosien aikana tehtyä työtä sekä vuonna 2019 julkaistua Global Assessment raporttia. IBPES on puhunut vuosia tieteen merkityksestä päätöksenteolle. Nykytahdilla ei saavuteta luontoon liittyviä kestävän kehityksen tavoitteita. Raportti toi esille, että luonnon katoaminen aiheuttaa monet pandemiat ja että ne ovat eläinperäisiä. Heinäkuussa pidettiin Covid 19 –työpaja, ja työ jatkuu valmisteltavan Nexus Assessmentin puitteissa. Työpajasta julkaistaan raportti lokakuussa ja siinä käsitellään mm. yhteyksiä ruoantuotannon ja

luonnon välillä, käyttäen nexus-lähestymistapaa. Raportissa käsitellään mm. sitä, miten eläimet välittävät tauteja ja minkälaisilla strategioilla tautien leviämistä estetään. Jotkut käytössä olevat strategiat, joilla tautien leviämistä pyritään estämään, kuten eläinten tappaminen, voivat olla jopa haitallisia. One Health –lähestymistapa, missä eri tieteenalojen edustajat työskentelevät yhdessä, on tärkeä.

Saksan ympäristöministeri Svenja Schulze avasi keskustelun. Biologista monimuotoisuutta käsittelevän sopimuksen seuraavassa osapuolikokouksessa (CBD COP15) on tarkoitus hyväksyä globaali kehys biodiversiteetille. Tammikuussa laadittuun ensimmäiseen luonnosversioon (ns. zero draft) kehyksestä on tehty paljon muutoksia ja uusi luonnos julkaistiin 1.9.2020. Schulze totesi, että on hälyttävää, että osa luonnoksessa olleista tavoitteista on vähemmän kunnianhimoisia kuin nykyiset tavoitteet. Tavoitteitakin tärkeämpää on kuitenkin se, että niitä toimeenpannaan. Pj kysyi jäsenmailta, onko kehysluonnos riittävä estämään uusia pandemioita.

Ympäristökomissaari Sinkevicius totesi keskustelun ajankohtaisuuden, sillä maailman johtajat kokoontuvat samana päivänä (30.9.) YK:n biodiversiteettihuippukokoukseen. COVID toi näkyväksi luonnon monimuotoisuuden elintärkeän merkityksen ihmisen hyvinvoinnille. Nykymenolla voidaan odottaa lisää pandemioita.

Euroopan parlamentin ympäristövaliokunnan puheenjohtaja Pascal Canfin korosti, että maatalousministereiden kanssa on tehtävä yhteistyötä, koska CAP on heidän vastuullaan. Muuten epäonnistutaan uudestaan tavoitteiden saavuttamisessa.

Jäsenmaat kiittivät puheenjohtajamaata biodiversiteetin ja ympäristöasioiden pitämistä korkealla agendalla covid 19 –aikana. Terveys tulee jatkossa olemaan tärkeämmässä roolissa luonnon monimuotoisuudesta puhuttaessa. Kriiseistä voi oppia ja jo nyt biodiversiteettiin suhtaudutaan eri tavalla kuin ennen pandemiaa. Zoonoseja kiihdyttää mm. maankäytön muutokset ja kauppa sekä se, että ihmiset ovat liian läheisesti tekemisessä villieläinten kanssa. Keskustelussa tuotiin esille koherenssin tärkeys eri sektoreiden välillä luonnonvarojen käytössä, biodiversiteetin suojelussa sekä ennallistamisessa. Biodiversiteettitavoitteiden tulee ohjata kaikkia sektoreita ja toimeenpano on tärkeää poikkisektoreittain. Systeeminen muutos tärkeää. Ekosysteemien suojelu on tehokkaampaa kuin niiden ennallistaminen. On puhuttava myös käyttäytymisen muuttamisesta. Sääntely on tärkeä keino biodiverstiteettitavoitteiden saavuttamiseksi. One health –lähestymistapaa pidettiin monessa puheenvuorossa keskeisenä.

Usea jäsenmaa toi esille metsiensuojelun keskeisyyden ilmastokysymyksissä.
Jotkut jäsenmaat korostivat Natura-verkoston suurta osuutta maassaan ja että suojelualueita ei voi lisätä, mutta suojelualueiden parempaan hallinnointiin voidaan panostaa. Kaupunkien viherympäristö on tärkeä. Samoin yhteiset vihreät käytävät naapurimaiden kanssa.

Huoli maatalouden ja biodiversiteetin yhteensopivuudesta nousi useassa puheenvuorossa. Eräs jäsenmaa toivoi, että biodiversiteetin suojelussa pitäisi puhua siitä, miten kollektiivisesti hyödymme. Esimerkiksi tulevissa EU:n kalastusneuvotteluissa pitäisi ottaa huomioon kollektiivinen hyöty eikä yrittää maksimoida omaa kiintiötään. Yhteinen kalastuspolitiikka on tärkeää merien biodiversiteetin suojelussa. Myös maatalouspolitiikka on tärkeää ja voisi olla keino ohjata kv-keskusteluja.

Moni jäsenmaa toi esiin huolensa siitä, että luonnosversio globaalista biodiversiteettikehyksestä ei ole tarpeeksi kunnianhimoinen. Siitä puuttuvat riittävät tavoitteet ja osa tavoitteista on hävinnyt luonnoksesta. Tavoitteiden tulee olla selkeitä ja mitattavia. Tarvitaan vahvemmat kirjaukset mm. metsäkadolle, villieläinten kaupalle sekä vieraslajeille. Uudessa kehyksessä on oltava tavoitteiden monitorointi ja riittävät resurssit toimeenpanolle. Pelkät tavoitteet ilman toimeenpanomekanismeja eivät ole riittäviä. Jotkut toivat esille myös kehyksen sisältämät epäjohdonmukaisuudet. Keskustelussa

tuotiin esille myös, että neuvoteltaessa kansainvälisestä kehyksestä ei kansalliseen etuun pitäisi liikaa vedota.

Italia tulevana ilmastosopimuksen osapuolikokouksen (COP26) isäntämaana (yhdessä UK:n kanssa) toi esille, että kehyksen tavoitteet on neuvoteltava paremmin ja että mm. metsät auttavat saavuttamaan ilmastotavoitteita. Biodiversiteettipuolella voidaan tehdä ilmaston kannalta tehokkaita toimia.

EEB (Euroopan ympäristöjärjestö) toi esille, että One health -lähestymistapa voi estää riskien toteutumista ja että biodiversiteetti on avainasemassa resilienssissä. On hienoa, että biodiversiteetti on asetettu elpymisen keskiöön; nyt on aika toimeenpanna sitoumukset. EEB harmitteli, että biodiversiteettikehyksen luonnos ei sisällä tiukkaa suojelua, mutta hyvä että EU:n biodiversiteettistrategiassa on tavoite tiukalle suojelulle. Tiukan suojelun määrite on tärkeä ja sitä ei saa vesittää.

EEA:n (Euroopan ympäristökeskus) mukaan EU on ollut hyvin huono biodiversiteettitavoitteiden toimeenpanossa ja niiden integraatiossa.

Suomen puheenvuorossa korostettiin, että luonto pitää olla elpymistoimien ytimessä. EU:n ennallistamissuunnitelma on erinomainen työkalu. EU:n pitää johtaa esimerkillä. Suomessa on varattu yli 40 milj. € vuodessa elinympäristöjoen tilan parantamiseen. 10 %:in tiukan suojelun velvoite on tärkeä. Suomi odottaa komissiosta aloitetta metsäkadon rajoittamisesta. Metsäkato tulee huomioida kaikissa olemassa olevissa ja tulevissa kauppasopimuksissa. Globaali biodiversiteettikehys tarvitsee lisätyötä pandemioiden ja biodiversiteetin välisistä linkeistä. IPBES-työ on tärkeää.

Ympäristökomissaari Sinkevicius: Luonto on kaikki mitä meillä on. Ei ole vain yhtä ratkaisua pandemioiden estämiseen. Tavoitteidemme on oltava korkeat ja niitä on tuettava riittävät toimenpiteet. Global Biodiversity Outlook raportti sanoo selvästi, että vielä ei ole liian myöhäistä katkaista negatiivistä kierrettä, mutta on melkein liian myöhä. Toivoo kunnianhimoisia neuvoston päätelmiä lokakuussa. EU:n johtajuutta tarvitaan enemmän kuin koskaan. IPBESissä tehtävä työ on erittäin tärkeää ja nexus-lähestymistapa on hyvä.

EU:n uusi ilmastotavoite 2030

Ensimmäinen keskustelu pidettiin 30.9. ja läsnä olivat jäsenmaiden lisäksi EP, EEA, EEB, hakijamaat, Norja ja Sveitsi. Toinen keskustelu 1.10. järjestettiin vain EU-jäsenmaiden kesken. 30.9. Komission ilmastopääosaston pääjohtaja Petriccione esitteli komission 17.9. julkaiseman tiedonannon 2030 tavoitteen nostosta ja siihen liittyvän vaikutustenarvioinnin. 1.10. komission varapj Timmermans osallistui kokoukseen videon välityksellä.

Komission mukaan nyt tarvitaan tiekartta, jotta EU voi olla ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa. Siksi myös 2030 tavoitetta on korotettava. Jo yhden asteen lämpötilan nousu on näyttänyt dramaattisia vaikutuksia. Taloudet ja maat ovat eri lähtökohdissa, se on huomioitava. Joko siirtymä on oikeudenmukainen tai meillä ei ole siirtymää lainkaan. Komissio antaa ehdotukset uusiksi säädöksiksi kesällä 2021, mutta ilmastotavoitteen ei pitäisi riippua yksityiskohtaisten säädösten sisällöistä. Tulevina kuukausina komissio laatii lisää selvityksiä sekä vaikutustenarvioinnit tulevista säädöksistä. EU:n 2050 tavoite on vaikuttanut positiivisella tavalla myös Kiinan äskettäin ilmoittamaan hiilineutraaliustavoitteisiin. Mitä nopeammin toimimme sitä helpompaa. Kunnianhimomme pitää edistää heikommassa olevien asemaa eikä haavoittaa niitä.

Jäsenmaat kiittelivät laajasti komission tiedonantoa ja vaikutustenarviointia. Ilmastonmuutoksen negatiiviset vaikutukset näkyvät koko ajan, pitää toimia nopeasti.

Osa jäsenmaista (ml. Suomi) ilmoitti jo tukevansa vähintään 55 % tavoitetta vuodelle 2030. Monet jäsenmaista jättivät kuitenkin vielä sanomatta, mitä ovat valmiita kannattamaan, mm. koska kansalliselle keskustelulle ei ole ollut aikaa. Jotkut jäsenmaat totesivat, että vaikutustenarvioinnin mukaan yli (eli 'vähintään') 55 % ei ole tarkasteltu ja ihmettelivät, että silti se on osa komission tavoitetta.

Maat jakautuivat siinä, missä ja milloin päätös uudesta ilmastotavoitteesta tulisi tehdä. Osa katsoi, että se on päämiesten tehtävä Eurooppa-neuvostossa, ja josta ei kiireen takia saa joustaa. Monet katsoivat, että päätös tavoitteesta on tehtävä lokakuussa. Osa jäsenmaista katsoi, että eivät ehdi analysoida vielä lokakuussa tavoitteen vaikutuksia riittävästi.

Monet erityisesti itäisen Euroopan maista peräänkuuluttivat komissiolta jäsenmaakohtaisia vaikutustenarviointeja. Nämä maat pitivät päätöksentekoa liian aikaisena ennen kuin tiedetään jäsenmaakohtaiset vaikutukset. Lisäksi haluttiin komissiolta sektorikohtaisia analyysejä. Pyydettiin myös tietoja, milloin ja millä tasolla lisätietoja komissiosta saadaan. Tuotiin esille, että alhaisen BKT:n maissa korkeaa tavoitetta voi olla vaikea selittää kansalaisille, tarvitaan lisää selvyyttä korkealla tasolla. Siksi haluavat odottaa jäsenmaakohtaisia vaikutustenarviointeja. Toisaalta näitä vaatimuksia kommentoitiin myös niin, että poliitikkojen tulee kyetä tekemään päätöksiä olemassa olevana tiedon pohjalta. Ei pidä mennä sen taakse, että aina vaaditaan lisätietoja. Monet katsoivat myös, että poliittista päätöksentekoa varten tarvittava tieto on jo olemassa.

Monet korostivat, että Pariisin sopimuksenmukainen päästövähennystavoitteen (NDC) nosto on tehtävä 2020 loppuun mennessä. On tärkeää laittaa painetta muulle maailmalle nostamalla myös EU:n NDC:tä. EU:n oltava ilmastojohtaja, sillä jos ei EU toimi, niin muutkaan eivät toimi. EU:n katsottiin jo vaikuttaneen esim. Kiinan uuteen tavoitteeseen.

Osa jäsenmaista oli huolissaan kilpailukyvystä, mitä EU:n johtoasema voisi aiheuttaa. Toisaalta katsottiin, että vain muutos on turvallista ja muutosta on pidettävä mahdollisuutena. EU:lla on tilaisuus johtaa muutosta. Mikäli halutaan turvata kilpailukyky, pitää turvata tulevaisuuden kilpailukyky.

Eräs jäsenmaa totesi, että päämiesten kannattaisi välttää puhumisesta taakasta, joka painaa meitä. Kyseessä ei ole taistelu, vaan mahdollisuus. Negatiivista puhetta ei kannata viljellä. Vaikka ollaan huolissaan kilpailukyvystä, pitää olla enemmän huolissaan siitä mitä tapahtuu, jos ei nyt toimita. EU:lla on nyt suuri mahdollisuus teknologiseen kehitykseen ja edelläkävijyyteen.

Jäsenmaat olivat yksimielisiä oikeudenmukaisen siirtymän merkityksestä. Ilman sitä ei siirtymä ilmastoneutraaliuteen ole mahdollista. Maat ovat erilaisia lähtökohdiltaan, mutta myös maiden sisällä eri tulotasojen kotitalouksiin vaikutukset ovat erilaiset. Osa maista halusi enemmän tietoa vaikutuksista haavoittuville ryhmille ennen kuin päätöksiä voi tehdä.

Päästökaupan (ETS) vahvistaminen sai tukea. Samaan aikaan monet totesivat, että pelkkä ETS ei kuitenkaan riitä, vaan lisäksi tarvitaan mm. tiukemmat rajoitukset autojen ja pakettiautojen CO2-päästöille. ETS:n vahvistaminen kuitenkin vähentää painetta taakanjakosektorilla. Lisätietoja kaivattiin siitä, miten tavoite on tarkoitus saavuttaa päästökaupan ja ei-päästökauppasektorin välillä.

Päästökaupan laajentamisesta uusille sektoreille jäsenmailla oli vasta alustavia kommentteja ja komissiolta kaivattiin lisätietoja. Osa maista ilmoitti olevansa skeptinen liikenteen ja rakennusten lisäämisestä päästökaupan piiriin, ainakaan siten että ne sisällytettäisiin suoraan nykyiseen järjestelmään sen sijaan että harkittaisiin erillisjärjestelmiä. Yksi jäsenmaa katsoi, että rakennusten sisällyttäminen ETS:ään olisi uusi vero kuluttajille, joka osuisi köyhempään väestönosaan. Lämmityksen ja liikenteen sisällyttämistä ETS:ään kuitenkin myös tuettiin jo nyt.

Lisäksi jäsenmaat toivat esille, että tavoitteen saavuttamisessa uudet teknologiat ovat avainasemassa ja niiden käyttöön ottoon tarvitaan tukea. Jotkut korostivat teknologianeutraalisuutta ja jäsenmaiden vapautta päättää omasta energiavalikoimastaan. Muutama jäsenmaa kannatti komission suunnitelmaa hiilirajamekanismista, joka estää hiilivuotoa ja joka on WTO-sääntöjen mukainen.

Suomi totesi puheenvuorossaan, että EU:lla on mahdollisuus saavuttaa yli 55 % ja Suomi toivoo, että päätös tavoitteesta tehtäisiin lokakuussa. Vähintään 55 % tulee olla minimitaso. Suomi katsoi myös, että pääpaino 2030 tavoitteessa tulee olla todellisten päästöjen vähentämisessä, päästöjen vähentäminen entistä nopeammin.

EEB:n mukaan elvytysraha tarjoaa valtavan mahdollisuuden maille vähentää päästöjään. Tarvitaan tiukat vihreät kriteerit. Vähennysprosentin pitäisi olla 65 %. Sanotaan, että se ei ole realistista, mutta realistista ei ole myöskään olla vähentämättä päästöjä, sillä luonnon kanssa ei voi neuvotella.

Petriccione/KOM: Tiedonannossa on esitetty paljon vaihtoehtoja. KOM mukaan poliitikkojen pitää tehdä valinnat, mihin perustuen päätökset tehdään, kun kaikkea ei voi tietää etukäteen. Jäsenmaakohtaisia vaikutusarviointeja ei ole tehty, koska jäsenmaat eivät ole vielä tarkastaneet dataa. Komissio arvioi, että 55 % on hyvin mahdollinen. Dataa tarvitaan pian kaikilta mailta. Se ei silti tarkoita, etteikö tänä syksynä voitaisi keskustella neuvostossa. Tarvitaan enemmän tietoa siitä, miten tulisi toimia eikä niinkään siitä, että toimitaanko. Ilmastoneutraalius saavutetaan vain sekä päästöjen että poistojen kautta. KOM mukaan tätä varten tarvitaan jopa kaksi kertaa nykyisen kokoinen hiilinielu. Hiilen varastointi ei ole osa komission ratkaisua, sillä se ei nykytiedon mukaan ole turvallista. Komissio on tehnyt konservatiivisen ratkaisun. Lentoliikenteestä ja meriliikenteestä tarvitaan komission mukaan lisää keskustelua. KOM korosti myös maataloussektorin roolia. Se voi tehdä enemmän esimerkiksi tukemalla hiiliviljelyä. Sen määrittely vie kuitenkin useamman vuoden. Maanviljelijät ymmärtävät hyvin hiiliviljelyn, jos siitä tehdään yhtä kannattavaa kuin muusta viljelystä.

KOM varapj Timmermans korosti, että eri jäsenmaiden tilanteet on otettava huomioon, kun määritellään miten 55 % saavutetaan. Hän painotti myös, että mitä nopeammin toimimme, sitä nopeammin ja halvemmalla saadaan tuloksia aikaan.

Suomen edustajat
Valtiosihteeri Terhi Lehtonen

Asiakirjat
Puheenjohtajan tausta-asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	biodiversiteetti, ympäristö, ilmastonmuutos, pandemiat
Hoitaa	**STM, TEM, UM, YM**
Tiedoksi	EUE, LIIVI, LVM, MMM, OKM, PLM, SM, VM, VNK, VTV